

Розділ 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

CHAPTER 1

ACTUAL ISSUES OF THE HIGHER EDUCATION

УДК 378.147:355.34

DOI: 10.31376/2410-0897-2024-3-56-10-17

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Курок Віра Панасівна

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України,
завідувач кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: virakurok@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-1474-3879

Луценко Григорій Васильович

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: gr1974@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-5100-8748

Зінченко Володимир Павлович

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: volod_zin@i.ua
ORCID ID: 0000-0002-2101-903X

У статті запропоновано шляхи вдосконалення процесу моделювання формування готовності майбутніх офіцерів до виконання службово-бойових завдань, яке, на відміну від наявних, ураховує застосування кейс-методу: в організаційно-змістовому блоці – у методиках проведення занять; у результативно-оцінному – у методиках проведення діагностики сформованості готовності до цієї діяльності. Запропоновано класифікацію застосування кейс-методу в процесі формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службово-бойових завдань: за методиками професійної підготовки, у яких застосовуються кейси (у методичці проведення заняття; у методичці проведення діагностики сформованості готовності до виконання завдань), за метою застосування в методиках професійної підготовки (кейси-випадки, допоміжні кейси, кейси-вправи, кейси-прикладні, комплексні кейси).

Ключові слова: кейс-метод; професійна підготовка; готовність; майбутні офіцери; вищий військовий навчальний заклад; Національна гвардія України; охорона громадської безпеки і порядку.

Постановка проблеми. Сучасний ринок праці вимагає суттєвих змін освітньої галузі. Керівників підприємств, організацій, установ, закладів цікавить сформований рівень готовності в майбутніх фахівців до професійної діяльності. Випускники закладів освіти мають продемонструвати роботодавцеві не стільки теоретичні знання, скільки практичні вміння й навички. Освітній процес сучасного закладу потрібно зорієнтувати на формування особистості майбутнього фахівця, його готовності до вирішення нестандартних професійних завдань, підвищення рівня соціальної та професійної мобільності. При цьому практична підготовка є невід'ємною умовою професійного становлення. У цьому контексті актуальною педагогічною проблемою є дуальна форма здобуття освіти [1, с. 239].

Відповідно до частини шостої статті 49 Закону України «Про вищу освіту» дуальна форма здобуття вищої освіти – це спосіб здобуття освіти здобувачами денної форми, що передбачає навчання на робочому місці на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації обсягом від 25 відсотків

до 60 відсотків загального обсягу освітньої програми на основі договору. Навчання на робочому місці передбачає виконання посадових обов'язків відповідно до трудового договору [2].

На жаль, не за кожною спеціальністю та освітньою програмою можна реалізувати таку підготовку як би не були зацікавлені в цьому усі стейкхолдери – здобувачі вищої освіти, роботодавці, заклади вищої освіти.

Ураховуючи те, що в Україні ведуться бойові дії, майбутні офіцери військових формувань після закінчення вищого військового навчального закладу повинні бути готовими до практичних дій. Навіть якщо йдеться про мирний час, то майбутні офіцери Національної гвардії України також мають бути готовими до виконання практичної діяльності, оскільки вони виконують завдання з охорони громадської безпеки і порядку, конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. Допущення помилок під час реалізації таких завдань можуть мати досить негативні наслідки для людей.

Незважаючи на те, що середовище вищого військового навчального закладу певною мірою відображає сферу практичної діяльності майбутніх офіцерів, все ж таки більшість курсантів до вступу в заклад мала незначний досвід такої діяльності. Але за змістом і особливістю підготовки означений заклад не має можливості запровадити дуальну форму здобуття вищої освіти, що пов'язано з порядком проходження громадянами України військової служби.

На думку авторів статті, одним зі шляхів вирішення зазначеної проблеми може стати розширення можливостей застосування кейс-методу в професійній підготовці майбутніх офіцерів Національної гвардії України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема застосування кейс-методу в професійній підготовці майбутніх фахівців була в полі зору багатьох дослідників і їй присвячено чимало праць.

Так, історичний аспект виникнення і поширення кейс-методу висвітлено в публікації В. Федіва, О. Олар та Т. Бірюкової [3]. Кейс-метод уперше був застосований при реалізації юридичних дисциплін у Гарварді Х. Ленгделлем. Він запропонував студентам працювати з першоджерелами (судовими справами, рішеннями апеляційного суду тощо), а потім робити власні висновки, інтерпретацію й аналіз досягнутого [3].

Застосування кейс-методу в професійній підготовці досліджували також такі учені, як Т. Алексєнко [4], Т. Голубенко, Д. Дакал, І. Івженко [5], В. Кротенко [6], Я. Зоська, А. Каленський [9], О. Комарова, А. Лобанова, Н. Павлова [10], С. Петрухін [7], Л. Прокопів, Т. Пятничук [11], В. Стинська, М. Чепіль [8] та інші.

Кейс-метод застосовується не лише в методиці проведення занять, а і як засіб оцінювання рівнів сформованості певних компетентностей [12] та системи управління освітнім процесом закладу вищої освіти [13]. На нашу думку, кейс-метод доцільно використовувати також як засіб оцінювання сформованості готовності майбутніх фахівців до певної діяльності або до виконання службово-бойових завдань.

Особливості впровадження кейс-методу в професійну підготовку військових фахівців досліджували такі учені, як А. Вітченко [14], М. Громова, А. Савченко [15], Г. Єфименко [16], О. Заболотна, В. Березюк [17], О. Приліпко [18], В. Саган, В. Аніщенко [19], Н. Сторожук, О. Кожедуб [20], Д. Чопа, А. Дерев'янчук, В. Дегтярьов, Ф. Семенов [21] та інші. Зокрема, використання кейс-технологій під час викладання дисциплін військово-професійного спрямування в підготовці майбутніх офіцерів Національної гвардії України розглядається в науковій статті А. Плаксина [22].

Ураховуючи те, що у військових формуваннях України актуальності набуває вивчення та провадження досвіду практичної діяльності в освітній процес вищих військових навчальних закладів [23], то доцільно розглянути розширення можливостей застосування кейс-методу в професійній підготовці майбутніх офіцерів Національної гвардії України.

Метою статті є обґрунтування можливостей застосування кейс-методу в процесі формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службово-бойових завдань.

Виклад основного матеріалу. Для досягнення поставленої мети дослідження, застосовуючи методи наукових досліджень аналіз та синтез, необхідно розглянути можливості застосування кейс-методу в професійній підготовці майбутніх офіцерів Національної гвардії України та описати моделювання процесу формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службово-бойових завдань.

У сучасній освіті домінує компетентнісний підхід, спрямований на відмову від застарілої практики передавання та відтворення готових знань та на досягнення інтегральних показників у професійному розвитку – компетентностей.

Кейс-метод поряд з іншими інтерактивними методами спрямований на реалізацію компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутніх офіцерів.

Він сприяє розвитку критичного мислення, комунікативних навичок, розвитку аналітико-синтетичних здатностей та здатності аргументовано висловлювати свою думку.

Аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що поняття «кейс» є багатоплановим. Як зазначає Л. Рейнгольд, кейс – це: опис реальної ситуації; «шматок» реального життя; події, що реально відбулися в тій чи іншій сфері діяльності й описані авторами для того, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії; «моментальний знімок реальності», «фотографія дійсності»; не просто правдивий опис подій, а єдиний інформаційний комплекс, що дозволяє зрозуміти ситуацію [18]. Case study, або аналіз конкретних навчальних ситуацій, – метод навчання, призначений для вдосконалення навичок і отримання досвіду в наступних сферах: виявлення, відбір і вирішення проблем; робота з інформацією – осмислення значення деталей, описаних в ситуації; аналіз і синтез інформації і аргументів; робота з припущеннями і висновками; оцінювання альтернатив; ухвалення рішень; слухання і розуміння інших людей – навички групової роботи [24]. На думку Ю. Сурміна, кейс-метод розв'язує базову проблему освіти – визначає співвідношення теорії і практики на користь практики, що здійснюється не спеціально і окремо в часі, як у традиційному навчанні, а органічно вплітається в освітній процес [25].

Класифікацій кейсових технологій існує багато: структуровані й неструктуровані кейси, кейси першовідкривачів тощо.

За класифікацією Ю. Сурміна розрізняють:

– навчальні кейси, які характеризуються наявністю типових навчальних ситуацій, спрямованих на відпрацювання навичок пошуку оптимальних рішень;

– практичні кейси, що передбачають моделювання реальної, проблеми, яку треба вирішити. Їх метою є інтеграція навчальних, предметних знань та вмінь у професійно-діяльнісний простір реального життя;

– науково-дослідні кейси, орієнтовані на залучення здобувача до пошукової діяльності й мають на меті розвиток креативності та дослідницької компетентності [25];

Європейський інформаційний центр кейсів (Великобританія) пропонує іншу типологію кейсів:

– кейси-випадки, дуже короткі кейси, що описують один випадок. Кейси цього типу можуть використовуватися під час заняття для демонстрації того чи іншого явища чи події. Вони не вимагають спеціальної попередньої підготовки здобувачів освіти;

– вступні ознайомлювальні кейси, спрямовані на ознайомлення з інформацією, необхідною для інших кейсів;

– кейси-вправи, зазвичай такі кейси спрямовані на оволодіння навичками виконання нескладних кількісних розрахунків;

– кейси-ситуації, спрямовані на розвиток здатності аналізувати інформацію і виявити можливі варіанти дій у ситуації;

– складні кейси з надлишковою інформацією. Здобувачі стикаються з проблемою визначення релевантних даних серед менш важливих в межах аналізу свого випадку. Завдання полягає в абстрагуванні від незначущої інформації;

– кейси-рішення. Здобувачам ставиться завдання вибору варіанту рішення в обставинах, що склалися з обґрунтуванням свого вибору;

– реальні кейси-проекти, фактично вони є поєднанням проєктної і кейс-технологій [26].

За результатами аналізу наукових праць, практичного досвіду підготовки здобувачів вищої освіти, опитування та бесід зі здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня, які навчаються у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка та є працівниками вищих військових навчальних закладів Національної гвардії України, пропонуємо *класифікацію застосування кейс-методу в процесі формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службово-бойових завдань*.

За методиками професійної підготовки, в яких застосовуються кейси:

у методиці проведення заняття (ураховуючи вимоги до проведення занять у вищому військовому навчальному закладі [27], доцільно застосовувати за такими за видами: лекція, групове заняття, семінарське заняття, практичне заняття, тактичне (тактико-спеціальне, тактико-стройове) заняття або навчання, командно-штабне навчання та воєнна (воєнно-спеціальна) гра, тренування, у тому числі з використанням засобів імітаційного моделювання бойових дій, лабораторне заняття, групова вправа);

в методиці проведення діагностики сформованості готовності до виконання завдань (виокремлюючи складники готовності майбутніх фахівців до виконання певних завдань та визначення критеріїв оцінювання такої готовності, доцільно обрати діяльнісний складник/критерій; показниками оцінювання цього критерію можуть бути такі, як здатність до професійних дій, набуття професійного досвіду; діагностичною методикою або її елементом може бути кейси за змістом виконання завдань).

За метою застосування в методиках професійної підготовки [18; 22]:

кейси-випадки (дуже короткі кейси, у яких описується один випадок; вони можуть застосовуватися під час лекції для демонстрації того чи іншого поняття або як тема для обговорення; аналізуючи зміст та проблему, які викладені в кейсі, майбутні фахівці застосовують знання положень нормативно-правих актів, що сприяє оволодінню новими знаннями та закріпленню вже набутих, а також уміннями та формами поведінки);

допоміжні кейси (типовий допоміжний кейс може бути використаний як основа, на базі якої обговорюються інші кейси);

кейси-вправи (дають можливість курсанту застосувати певні прийоми і широко використовувати матеріал кейсів, коли необхідний аналіз ситуації);

кейси-приклади (призначений для роз'яснення наслідків неправильної або кращої поведінки суб'єктів діяльності, результатом відпрацювання кейсів здобувачами вищої освіти повинні бути сформовані певні рекомендації з метою запобігання негативним наслідкам або досягнення максимально очікуваного результату);

комплексні кейси (ці кейси містять ситуації, де значущі аспекти приховані у великій кількості інформації; завданням здобувача вищої освіти є відокремити важливі аспекти від незначних; складність може полягати в тому, що ці аспекти можуть бути взаємопов'язані).

Окремим випадком є кейси, що пропонуються і розробляються самими курсантами, які мають досвід участі у бойових діях.

При підготовці будь-якого кейсу спочатку необхідно визначити його дидактичну мету, а потім визначити проблемну ситуацію. Крім того, якісний кейс не повинен виходити за межі програми, а формується за темою та містить відео фрагменти, таблиці, плакати тощо [21].

Під час моделювання процесу формування готовності майбутніх фахівців до діяльності, як правило, розроблення моделі здійснюється за такими блоками: методологічно-цільовим, організаційно-змістовим та результативно-оцінним. В організаційно-змістовому блоці доцільно розглядати методики проведення занять, в яких застосовується кейс-метод; а в результативно-оцінному – методики проведення діагностики сформованості готовності до діяльності із застосуванням кейс-методу.

Висновки. За результатами проведеного дослідження на підставі аналізу наукових праць, власного багаторічного практичного досвіду підготовки здобувачів вищої освіти, опитування та бесід зі здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня, які навчаються у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка та є працівниками вищих військових навчальних закладів Національної гвардії України, запропоновано вдосконалення процесу моделювання формування готовності майбутніх офіцерів до виконання службово-бойових завдань, які, на відміну від наявних, ураховує широке застосування кейс-методу, зокрема в організаційно-змістовому блоці – у методиках проведення занять; у результативно-оцінному – в методиках проведення діагностики сформованості готовності до цієї діяльності. Також запропоновано класифікацію кейс-методу в процесі формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до виконання службово-бойових завдань: за методиками професійної підготовки, у яких застосовуються кейси (в методиці проведення заняття; в методиці проведення діагностики сформованості готовності до виконання завдань), за метою застосування в методиках професійної підготовки (кейси-випадки, допоміжні кейси, кейси-вправи, кейси-приклади, комплексні кейси).

Список використаної літератури

1. Курок В. Гребеник А. Дуальна освіта як інноваційна форма підготовки фахівців у закладах вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 1. С. 239–248.
2. Про вищу освіту : Закон України від 1.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://surl.li/imgymg> (дата звернення: 19.10.2024).
3. Федів В. І., Олар О. І., Бірюкова Т. В. Історичний аспект виникнення і поширення кейс-методу. *Народна освіта*. 2020. Вип. 2. С. 68–72.
4. Алексеєнко Т. Розвивальний потенціал case-study (кейс-технології) у формуванні ключових компетентностей здобувачів освіти: до методичного інструментарію сучасного підручника. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. Вип. 29. С. 5–13.

5. Дакал Д. А., Голубенко Т. О., Івженко І. Б. Кейс-метод як інструмент розвитку професійних компетенцій фахівців соціальної роботи у вищій освіті. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2024. № 8. С. 173–184.
6. Кротенко В. І. Використання кейс-методу у професійній підготовці психологів (спеціальних, клінічних). *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75 (2). С. 96–100.
7. Лобанова А. С., Зоська Я. В., Петрухін С. В., Комарова О. О. Інформаційно-комунікативні технології в освітніх кейсах: Шанси та ризики їх запровадження в період глобальних викликів. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2022. № 2. С. 136–145.
8. Стинська В., Чепіль М., Прокопів Л. Кейс-метод – інновація у методиці підготовки студентів магістратури у закладі вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2023. № 4. С. 16–19.
9. Каленський А. А. Кейс-методи в екоорієнтованій професійній підготовці кваліфікованого робітника за професією «Кухар». *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2023. Вип. 2. С. 23–27.
10. Павлова Н. С. Метод кейсів у фаховій підготовці майбутніх учителів інформатики. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2021. Вип. 2. С. 20–28.
11. Пятничук Т. В. Методика застосування кейс-методу в дослідженні енергоефективності будівельної галузі в професійній підготовці. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2023. Вип. 2. С. 96–102.
12. Шама І. П. Кейс-завдання як засіб оцінки сформованості професійних компетентностей майбутніх учителів. *Education and pedagogical sciences*. 2022. № 3. С. 39–54.
13. Міровська М. Процедура та результати експертного оцінювання системи управління освітнім процесом закладу вищої освіти на основі кейс-менеджменту. *Адаптивне управління: теорія і практика. Педагогіка*. 2017. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adupped_2017_3_33.
14. Вітченко А. О. Розвиток лідерських якостей майбутніх військових магістрів з використанням кейс-технології. *Наука і оборона*. 2018. № 4. С. 43–48.
15. Громова М., Савченко А. Застосування кейс-методу під час вивчення правових дисциплін у вищих військових навчальних закладах (військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 2022. Вип. 1. С. 5–8.
16. Єфименко Г. А. Кейс-метод як сучасна технологія навчання курсантів вищого військового навчального закладу. *Молодий вчений*. 2020. № 2 (1). С. 109–111.
17. Заболотна О., Березюк В. Метод кейсів в підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2020. № 3. С. 79–91.
18. Приліпко О. Ф. Особливості застосування методу кейсів на заняттях з професійно орієнтованих дисциплін в ході підготовки майбутніх офіцерів. *Системи обробки інформації*. 2017. Вип. 3. С. 139–142.
19. Саган В. В., Аніщенко В. О. Кейс-метод як засіб формування компетентностей у майбутніх офіцерів до ведення військового (корабельного) господарства у підрозділах Державної прикордонної служби України. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки*. 2023. № 2. С. 173–192.
20. Сторожук Н. А., Кожедуб О. В. Досвід використання кейс-методу при формуванні професійних компетентностей військового психолога. *Психологічний журнал*. 2022. Вип. 9. С. 50–58.
21. Чопа Д. А., Дерев'янчук А. Й., Дегтярьов В. В., Семенов Ф. Д. Кейс-метод як форма інтерактивного навчання з військово-технічних дисциплін при підготовці фахівців ракетних військ і артилерії. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2019. № 1. С. 151–154.
22. Плаксін А. А. Використання кейс-технологій під час викладання дисциплін військово-професійного спрямування у підготовці майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України*. 2023. № 1. С. 29–33.
23. Медвідь М. М., Медвідь Ю. І., Ктіторов М. О. Система внутрішнього забезпечення якості вищого військового навчального закладу: особливості, умови розвитку : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М. М. Медвідя. Київ, 2023. 107 с.
24. Психологія і педагогіка. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case study) : навчально-методичний посібник. Львів : ЛБС УБС НБУ, 2012. 145 с.
25. Сурмін Ю. П. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*. 2015. № 2. С. 19–28.
26. Webinar takeaways: a student guide to getting started with cases. *Case Centre*. URL: <https://www.thecasecentre.org/caseMethod/features/webinarTakeawaysStudents#tab-generic-page2-tab>. (дата звернення: 19.10.2024).
27. Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладів фахової передвищої військової освіти : наказ Міністерства оборони України від 15.02.2024 № 120. URL: <http://surl.li/iihgz> (дата звернення: 19.10.2024).

APPLICATION OF THE CASE METHOD IN MODELLING THE FORMATION OF FUTURE OFFICERS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE'S READINESS TO PERFORM COMBAT MISSIONS

Kurok Vira

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Corresponding Member of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
Head of the Department of Technological and Professional Education
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Lutsenko Hryhorii

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Pedagogy, Psychology, Social Work and Management
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Zinchenko Volodymyr

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy, Psychology, Social Work and Management
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. *Given the fact that military operations are ongoing in Ukraine, future officers of military formations should be ready for practical actions after graduation from a higher military education institution. Even in peacetime, future officers of the National Guard of Ukraine should be prepared for practical actions after graduation from a higher military educational institution, as they perform tasks related to the protection of public safety and order, convoys, extradition and protection of defendants. Making mistakes in the implementation of such tasks can have consequences for people.*

Purpose: *to determine the application of the case method in modelling the formation of readiness of future officers of the National Guard of Ukraine to perform service and combat missions.*

Methods. *Analysis of practical problem, recent researches and publications; generalization of the results of the study.*

Results. *According to the results of the study, based on the analysis of scientific works, practical experience of training higher education students, surveys and interviews with students of the third (educational and scientific) level, who study at Hlukhiv Oleksandr Dovzhenko National Pedagogical University and are employees of higher military educational institutions of the National Guard of Ukraine, improving process modelling of building readiness of future officers to perform combat missions, which unlike the existing one, take into account the use of the case method; in organised content block – in the method of teaching; in performance and evaluation – in methodic of diagnosing the formation of readiness for activity.*

Originality. *Also, the classification of the use of the case method in modelling the formation of readiness of future officers of the National Guard of Ukraine to perform service and combat tasks has been improved: by methods of professional training in which cases are used (in the methodology of conducting classes; in the methodology of diagnosing the formation of readiness to perform tasks), by the purpose of application in methods of professional training (case studies, auxiliary cases, case exercises, case examples, complex cases).*

Conclusion. *The purpose of the searching has been achieved.*

Keywords: *case method; professional training; readiness; future officers; higher military educational institution; National Guard of Ukraine; protection of public safety and order.*

References

1. Kurok, V., Grebenyk, A. (2020). Dualna osvita yak innovatsiina forma pidhotovky fakhivtsiv u zakladakh vyshchoi osvity [Dual education as an innovative form of training specialists in higher education institutions]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical sciences*, 1, 239–248. [in Ukrainian].
2. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 1.07.2014 № 1556-VII. [On Higher Education: Law of Ukraine of 1.07.2014 No. 1556-VII]. URL: <http://surl.li/imgymg> (accessed 19.10.2024) [in Ukrainian].
3. Fediv, V. I., Olar, O. I., Biriukova, T. V. (2020). Istorychnyi aspekt vynyknennia i poshyrennia keis-metodu [Historical aspect of the emergence and spread of the case method]. *Narodna osvita – Public education*, 2, 68–72. [in Ukrainian].
4. Aliksieienko, T. (2022). Rozvyvalnyi potentsial case-study (keis-tekhnohii) u formuvanni kliuchovykh kompetentnosti zdobuvachiv osvity: do metodychnoho instrumentarii suchasnoho pidruchnyka [Developmental potential of case-study (case technology) in the formation of key competencies of students: to the methodological tools of a modern textbook]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka – Problems of the modern textbook*, 29, 5–13. [in Ukrainian].
5. Dakal, D. A., Holubenko, T. O., Ivzhenko, I. B. (2024). Keis-metod yak instrument rozvytku profesiinykh kompetentsii fakhivtsiv sotsialnoi roboty u vyshchii osviti [Case method as a tool for the development of professional competences of social work specialists in higher education]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky– Prospects and innovations of science*, 8, 173–184. [in Ukrainian].
6. Krotenko, V. I. (2021). Vykorystannia keis-metodu u profesiinii pidhotovtsi psykhologiv (spetsialnykh, klinichnykh) [The use of the case method in the professional training of psychologists (special, clinical)]. *Pedahohika*

formuvannya tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools, 75 (2), 96–100. [in Ukrainian].

7. Lobanova, A. S., Zoska, Y. V., Petrukhin, S. V., Komarova, O. O. (2022). Informatsiino-komunikatyvni tekhnologii v osvitchih keisakh: shansy ta ryzyky yikh zaprovadzhenia v period hlobalnykh vyklykiv [Information and communication technologies in educational cases: chances and risks of their introduction in the period of global challenges]. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 2, 136–145. [in Ukrainian].

8. Stynska, V., Chepil, M., Prokopiv, L. (2023). Keis-metod – innovatsiia u metodytsi pidhotovky studentiv mahistratury u zakladi vyshchoi osvity [Case method – an innovation in the methodology of training master's students in a higher education institution]. *Molod i rynek – Youth and the market*, 4, 16–19. [in Ukrainian].

9. Kalenskyi, A. A. (2023). Keis-metody v ekooriantovanii profesiinii pidhotovtsi kvalifikovanoho robitnyka za profesiieiu «Kukhar» [Case methods in eco-oriented vocational training of a skilled worker in the profession of «Cook»]. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka.– Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University.*, 2, 23–27. [in Ukrainian].

10. Pavlova, N. S. (2021). Metod keisiv u fakhovii pidhotovtsi maibutnykh uchyteliv informatyky [Case method in the professional training of future computer science teachers]. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka – Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University*, 2, 20–28. [in Ukrainian].

11. Piatnychuk, T. V. (2023). Metodyka zastosuvannya keis-metodu v doslidzhenni enerhoefektyvnosti budivelnoi haluzi v profesiinii pidhotovtsi [Methodology of applying the case method in the study of energy efficiency of the construction industry in professional training]. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka – Bulletin of Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University*, 2, 96–102. [in Ukrainian].

12. Shama, I. P. (2022). Keis-zavdannia yak zasib otsinky sformovanosti profesiynykh kompetentnosti maibutnykh uchyteliv [Case study as a means of assessing the formation of professional competences of future teachers]. *Education and pedagogical sciences*, 3, 39–54. [in Ukrainian].

13. Mirovska, M. (2017). Protседura ta rezultaty ekspertnoho otsiniuvannya systemy upravlinnia osvitnim protsesom zakladu vyshchoi osvity na osnovi keis-menedzhmentu [Procedure and results of expert evaluation of the educational process management system of a higher education institution based on case management]. *Adaptyvne upravlinnia – Adaptive management.*, 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adupped_2017_3_33 (accessed 19.10.2024) [in Ukrainian].

14. Vitchenko, A. O. (2018). Rozvytok liderskykh yakosti maibutnykh viiskovykh mahistriv z vykorystanniam keis-tekhnologii [Development of leadership qualities of future military masters using case technology]. *Nauka i oborona – Science and defence*, 4, 43–48. [in Ukrainian].

15. Hromova, M., Savchenko, A. (2022). Zastosuvannya keis-metodu pid chas vyvchennia pravovykh dystsyplin u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh (viiskovykh navchalnykh pidrozdilakh zakladiv vyshchoi osvity) [Application of the case method in the study of legal disciplines in higher military educational institutions (military educational units of higher education institutions)]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv*, 1, 5–8. [in Ukrainian].

16. Yefymenko, H. A. (2020). Keis-metod yak suchasna tekhnologiiia navchannia kursantiv vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu [Case method as a modern technology for teaching cadets of a higher military educational institution]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 2 (1), 109–111. [in Ukrainian].

17. Zabolotna, O., Bereziuk, V. (2020). Metod keisiv v pidhotovtsi maibutnykh ofitseriv-prykordonnykh do profesiinoi diialnosti v punktakh propusku cherez derzhavnyi kordon [Case method in the training of future border guard officers for professional activities at state border crossing points]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, 3, 79–91. [in Ukrainian].

18. Prylipko, O. F. (2017). Osoblyvosti zastosuvannya metodu keisiv na zaniattiakh z profesiino-oriantovanykh dystsyplin v khodi pidhotovky maibutnykh ofitseriv [Features of the application of the case method in classes on professionally oriented disciplines in the training of future officers]. *Systemy obrobky informatsii – Information processing systems*, 3, 139–142. [in Ukrainian].

19. Sagan, V. V., Anishchenko, V. O. (2023). Keis-metod yak zasib formuvannya kompetentnosti u maibutnykh ofitseriv do vedennia viiskovoho (korabelnoho) hospodarstva u pidrozdilakh Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy [Case method as a means of forming competences of future officers to conduct military (ship) economy in the units of the State Border Guard Service of Ukraine]. *Naukovi visnyky Siversshchyny – Scientific Herald of Siversshchyna*, 2, 173–192. [in Ukrainian].

20. Storozhuk, N. A., Kozhedub, O. V. (2022). Dosvid vykorystannia keis-metodu pry formuvannya profesiynykh kompetentnosti viiskovoho psykholoha [Experience of using the case method in the formation of professional competences of a military psychologist]. *Psykhologichnyi zhurnal – Psychological Journal*, 9, 50–58. [in Ukrainian].

21. Chopa, D. A., Derevianchuk, A. Y., Dehtiarov, V. V., Semenov, F. D. (2019). Keis-metod yak forma interaktyvnoho navchannia z viiskovo-tekhnichnykh dystsyplin pry pidhotovtsi fakhivtsiv raketnykh viisk i artylerii [Case method as a form of interactive learning in military-technical disciplines in the training of specialists in missile forces and artillery]. *Suchasni informatsiini tekhnologii u sferi bezpeky ta oborony – Modern information technologies in the field of security and defence*, 1, 151–154. [in Ukrainian].

22. Plaksin, A. A. (2023). Vykorystannia keis-tekhnologii pid chas vykladannia dystsyplin viiskovo-profesiinoho spriamuvannya u pidhotovtsi maibutnykh ofitseriv Natsionalnoi hvardii Ukrainy [The use of case technologies in teaching disciplines of military and professional orientation in the training of future officers of the National Guard of Ukraine]. *Naukovi visnyky Kyivskoho instytutu Natsionalnoi hvardii Ukrainy – Scientific Bulletin of the Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine*, 1, 29–33. [in Ukrainian].

23. Medvid, M. M., Medvid, Yu. I., Ktitorov, M. O. (2023). Systema vnutrishnoho zabezpechennia yakosti vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu: osoblyvosti, umovy rozvytku [System of internal quality assurance of a higher military educational institution: features, conditions of development]: monograph. Kyiv. [in Ukrainian].

24. Psykholohiia i pedahohika. Provedennia individualnoho zaniattia za metodom analizu konkretnykh navchalnykh sytuatsii (case study) [Psychology and pedagogy. Conducting an individual lesson using the method of analysing specific learning situations (case study)] (2012). Lviv: LIBS UBS NBU. [in Ukrainian].

25. Surmin, Yu. P. (2015). Keis-metod: stanovlennia ta rozvytok v Ukraini [Case method: formation and development in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy – Bulletin of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine*, 2, 19–28. [in Ukrainian].

26. Webinar takeaways: a student guide to getting started with cases. *Case Centre*. URL: <https://www.thecasecentre.org/caseMethod/features/webinarTakeawaysStudents#tab-generic-page2-tab>. [in English].

27. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro osoblyvosti orhanizatsii osvithnoho protsesu u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh Ministerstva oborony Ukrainy, viiskovykh navchalnykh pidrozdilakh zakladiv vyshchoi osvity, zakladakh fakhovoї peredyshchoi viiskovoї osvity : nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 15.02.2024 № 120 [On approval of the regulation on the peculiarities of organising the educational process in Higher Military Educational Institutions of the Ministry of Defence of Ukraine, Military Educational Units of Higher Education Institutions, Institutions of Professional Higher Military Education: Order of the Ministry of Defence of Ukraine of 15.02.2024 No. 120]. URL: <http://surl.li/iihvj>. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 15.11.2024 р.

УДК 378.011.3-051:004

DOI: 10.31376/2410-0897-2024-3-56-17-23

ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Кузьмінський Анатолій Іванович

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України,
професор кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

Глухівський національний університет імені Олександра Довженка

e-mail: anatoliy230743@ukr.net

ORCID ID: 0000-0001-9338-1882

У статті теоретично обґрунтовано і визначено напрями цифрової трансформації професійної підготовки майбутніх учителів в умовах змішаного навчання як закономірності інформатизації сфери вищої освіти. Наголошується, що впровадження змішаного навчання в практику підготовки майбутніх учителів забезпечує й посилює студентоцентризоване та практико-орієнтоване спрямування професійної освіти. На основі аналізу практичного досвіду закладів вищої освіти України визначено напрями цифрової трансформації професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах змішаного навчання на рівні цілей, змісту, форм, методів і засобів професійної підготовки майбутніх учителів у закладі вищої освіти, технологічного забезпечення, запланованих результатів.

Ключові слова: цифровізація; професійна підготовка; майбутні вчителі; змішане навчання; трансформація.

Постановка проблеми. Становлення і розвиток нової соціокультурної парадигми, зумовленої високотехнологічними досягненнями і масовим використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), активізує зміни в усіх галузях економіки і висуває нові вимоги до системи вищої освіти, оновлення змісту, пошуку інноваційних форм, методів і засобів професійної підготовки фахівців в умовах цифрової трансформації. Цифровізація системи професійної підготовки передбачає використання закладами вищої освіти сучасних цифрових технологій, підвищення якості й доступності освітніх послуг, формування системи постійно оновлюваних знань і навичок, посилення конкурентноспроможності фахівців на міжнародному ринку праці. У руслі європейського поступу України, як наголошує міністр освіти і науки України О. Лісовий, цифровізація освіти є пріоритетним напрямом реформування галузі на всіх рівнях, але особливого значення вона набуває щодо професійної підготовки майбутніх учителів Нової української школи як важливий чинник «розвитку регіонів..., якісного людського капіталу» в умовах складних політичних, економічних і соціальних викликів (Кисельова, 2023).

Проблема соціально-політичної нестабільності, зумовлена спочатку пандемією коронавірусної хвороби, а з 2022 року – воєнними діями на всій території України, з одного боку, прискорила розвиток цифрового розвитку освіти, а з іншого – окреслила нові завдання в динамічних зовнішніх умовах. Порушене війною право на освіту, гарантоване Конституцією України, трансформація відносин між учасниками освітнього процесу доводять необхідність переосмислення способів організації освітнього процесу, його адаптацію до використання новітніх ІКТ, пошуку й реалізації інноваційних антикризових рішень із метою своєчасного реагування на виклики сьогодення. Особливої значущості означене